

Broedvogelinventarisatie 2023

VOLGERLAND

Mededeling nr. 362

Ad 't Hart
Ad van den Berge
Joyce Oudwater
Vogelwerkgroep van de KNNV afdeling Hollandse Delta

©: KNNV afdeling Hollandse Delta

Broedvogelinventarisatie 2023 Volgerland

Een publicatie van de Vogelwerkgroep van de Natuurvereniging Hollandse Delta, een afdeling van de KNNV.

Mededeling nr. 362

Auteur: Ad 't Hart

Onderzoekers: Ad 't Hart, Ad van den Berge, Joyce Oudwater

Foto's en tabellen:
Ad 't Hart

Natuurvereniging Hollandse Delta
een afdeling van de KNNV

secretariaat:

Peter Vermaas

Schudegge 17

3224 BP Hellevoetsluis

Telefoon: 0181-324058

Email: secretaris@hollandsedelta.knnv.nl

Inhoudsopgave

1. Samenvatting.....	3
2. Aanbevelingen.....	3
3. Inleiding.....	4
4. Geschiedenis.....	4
5. Gebiedsbeschrijving.....	5
6. Werkwijze.....	6
7. Tabel: Territoria per soort 2023 versus 2017.....	7
8. Tabel: Verschenen en verdwenen.....	8
9. Tabel: Toename/afname met 5 territoria of meer 2023-2017.....	9
10. Tabel: Soorten met 10 territoria of meer 2023-2017.....	9
11. Opmerkingen bij de waarnemingen.....	10
12. Overige vogelwaarnemingen.....	11
13. Waarnemingen zoogdieren	11

1 Samenvatting

De telperiode werd gekenmerkt door een koude en natte eerste periode tot medio mei, gevolgd door een droge en warme periode tot in juli. Los van het effect op het broedsucces had dit ook invloed op de tellingen. Koude natte ochtenden waren duidelijk minder populair om te baltsen en beïnvloedden het aantal waarnemingen.

In 2017 heeft een uitvoerige broedvogelinventarisatie plaatsgevonden. Ten opzichte van de resultaten van 2017 is een achteruitgang te zien in totaal aantal territoria van de vogels van 322 naar 198! Hieronder ook een teruggang van veldleeuwerik, graspieper en Kievit. Overigens zijn alle drie nog significant aanwezig. Soorten die het beter deden zijn tureluur, rietzanger en oeverzwaluw. Ook het aantal broedgevallen van de grauwe gans nam af. Echter door het broedsucces en de aantrekkingskracht van de kreek bleven de aanwezige aantallen zeer hoog. Nieuw was de aanwezigheid van een kolonie oeverzwaluwen. Opvallend was het ontbreken van territoria van de blauwborst. Goed om waar te nemen waren de grote aantallen reeën en hazen. Vanuit de randbebouwing waren in het zuidvak veel boeren- en in het noordvak huiszwaluwen te zien.

2 Aanbeveling

Volgerland is een schitterend gebied dat ideaal is voor weidevogels. Open, weids, en nat. In het rapport van 2017 is met het oog op aanwezigheid van predatoren van de weidevogels geadviseerd om de rietkraag langs de kreek te beperken. In hoeverre de situatie 2023 hieraan heeft voldaan is mij onbekend, maar de rietkragen langs de kreek ten noorden van de kijkhut zouden uitbundiger mogen. Overigens broedt de bruine kiekendief hier niet maar jaagt er wel frequent. De schitterende ligging achter de rijke duinen van dit plasdras gebied gaat abrupt over in een kaal akkerbouwgebied aan de zuidoost- en noordzijde, doorsneden door kale dijken en strakke watergangen. Hoe mooi, aanvullend en verrijkend zou een heggencorridor hier kunnen zijn...

Opvallend is dat Volgerland in het broedseizoen toegankelijk blijft voor wandelaars op de informele paden. Opvallend was ook dat bijna altijd de buitenrand werd bewandeld en bescheiden en beschaafd van de paden binnen het gebied gebruik werd gemaakt. Houden zo!! Het ontbreken van een krampachtig beschermingsbeleid is een verademing die niet misbruikt blijkt te worden.

3 Inleiding

In de periode van 3 april 2023 tot en met 30 juni 2023 is Volgerland op verzoek van de beheerder Natuurmonumenten geïnventariseerd op alle broedvogels. De voorlaatste inventarisatie dateert van 2017, uitgevoerd door dhr George Tanis. Extra aandacht is toen besteed aan de weidevogels. Het gebied is april-juni 2023 7 (noord) en 5 keer (zuid) bezocht in de vroege ochtend/ochtend door Ad 't Hart, een groot aantal ism Ad vd Berge en Joyce Oudwater. Een aantal gerichte soorttellingen van George Tanis in het voorjaar 2023 geregistreerd in SOVON zijn eveneens in de resultaten meegenomen. In dit verslag is een korte omschrijving van het gebied opgenomen en zijn de aantallen en de verspreiding van de vogelsoorten verwerkt en afgezet tegen de uitkomsten van 2017.

4 Geschiedenis

Volgerland is van oorsprong een strandpolder. Getijden hadden er toegang via een kronkelende kreek. In de vijftiende eeuw is de polder West-Nieuwland, waar het onderdeel van uitmaakte, bedijkt. Na de inpoldering werd het een agrarisch gebied. De kreek die binnendijs was komen te liggen, kreeg de naam 'Cromme Watergange'. Tussen 2006 en 2009 is het Volgerland omgevormd tot natuurgebied. De oude kreek werd uitgegraven en breder gemaakt en rechte sloten werden gedempt. Daardoor fungeert de kreek inmiddels het hele jaar als een magneet voor een groot aantal verschillende soorten vogels. Uit de duinen stroomt schoon en kalkrijk water het Volgerland in. Door dit water vertraagd af te voeren, kan de natuur er optimaal gebruik van maken. Hierdoor ontstaat een vochtig, voedselarm grasland dat doet denken aan de vroegere strandvlakte. Planten als rietsorchis en koekoeksbloem profiteren hiervan. Bloemrijke graslanden trekken automatisch insecten en vlinders aan. Weidevogels als Kievit, veldleeuwerik, graspieper zijn opvallend talrijk aanwezig als broedvogel. In het winterseizoen verblijven ganzen en wulpen in de graslanden. Koeien van een lokale boer zorgen ervoor dat het gebied niet overgroeit raakt. (bron: Wikipedia)

5 Gebiedsbeschrijving

Het gebied is in 2008 aangelegd als natuurgebied, gebruik makend van de aanwezige landschapskenmerken. Het ca 100 hectare groot vochtig grasland achter de Springertduinen en de Vuurtorenduinen wordt gekenmerkt door zoetwaterkwel vanuit het duingebied. De ligging is ten opzichte van de vogeltrekroutes ideaal en vormt naast een broedgebied en overwinteringsgebied een pleisterplaats achter de duinen nabij de zee.

De Vrijheidsweg splitst het gebied in een noordelijk en een zuidelijk deel, de gegraven kreek loodrecht hierop splitst het gebied in een oostelijk en een westelijk deel.

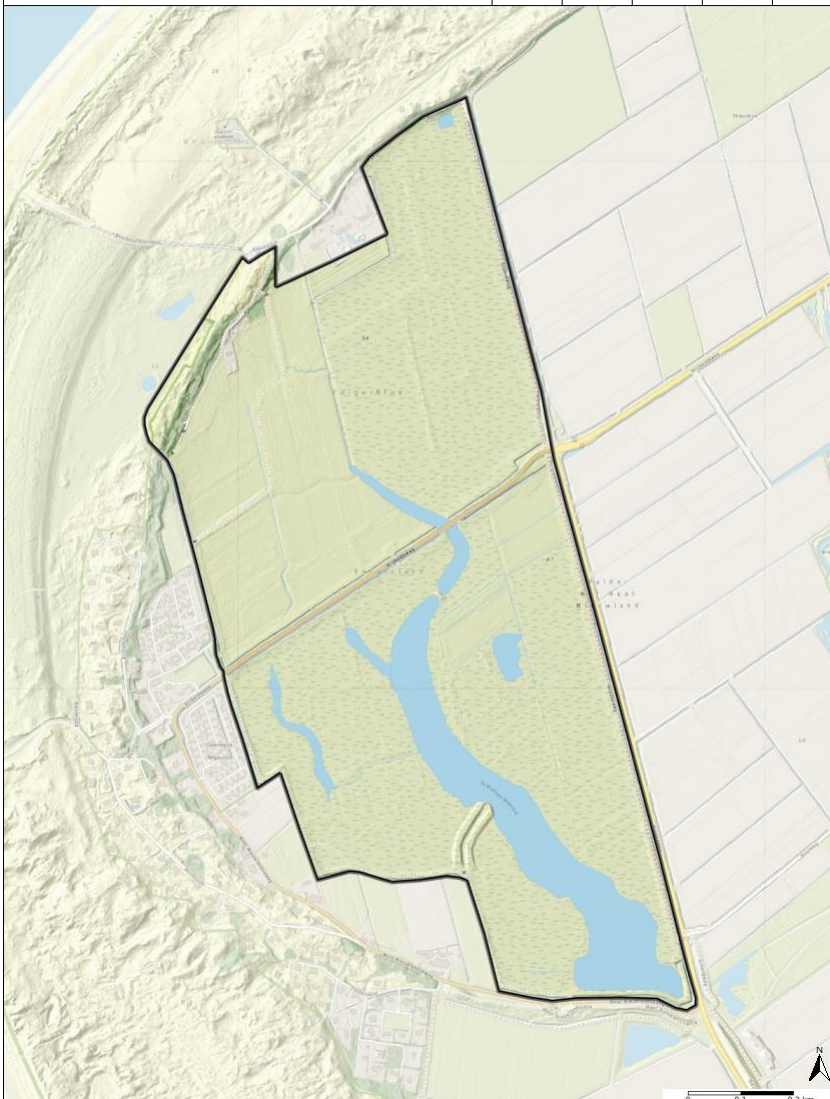
In het noorden wordt het gebied begrensd door een houtwal met beperkte bebouwing (woonhuizen), in het zuidelijk deel door een boerderij en huizen met schuren. De bebouwing valt buiten het inventarisatiegebied maar levert wel veel jagende boeren- en huiszwaluwen op. Vanuit de binnen het Sovon gebied vallende houtwal zijn voor deze biotoop typische soorten zoals mezen, braamsluiper, houtduif meegeteld. In de nabijheid bij het duin bevindt zich nog een rustige camping en recreatiewoningen vanwaar uit gewandeld wordt langs het gebied en zeer beperkt in het gebied.

Het gebied wordt beheerd als een plasdrasgebied en beperkt begraasd. Het beheer is erop gericht weidevogels te faciliteren. Verderop gelegen natuurgebieden als de Westduinen, Preekhilpolder en de Punt worden gescheiden van Volgerland door strak beheerd akkerland met (helaas) geen begroeiing van betekenis in de bermranden en slootkanten. Een mooi heggenlandschap langs de sloten zou voor een rijke corridor kunnen zorgen en deze gebieden verbinden, trekvogels zouden zo een rijkere aanlanding kunnen vinden op het fraaie en diverse Goeree.

Veldkaart

Telgebied: Volgerland
Opp [Ha]: 96,8

letraede	dakken	begraasd	oedijkt	Sovon
lempereur	wind	bevolking	neerslag	

6 Werkwijze

De tellingen zijn verricht volgens de SOVON-BMP normen en in de SOVON database ingevoerd.

Gezien de grootte van het gebied is dit in tweeën gesplitst, het noorder vak boven de Vrijheidsweg en het zuider vak ten zuiden hiervan.

Het noorder vak met de kleine bosstrook is 7 x geteld op 3-13-25 april, 3-23 mei en 2-30 juni. In april en mei is dit gedaan samen Ad vd Berge en Joyce Oudwater in de vroege ochtend tussen 5.45en 9.00 uur. De twee tellingen in juni zijn door Ad 't Hart in de ochtend gedaan.

Het zuidervak is 5 x in de ochtend geteld op 11 april, 1 -23 mei, 2-30 juni. Het betreft een plas-dras gebied zonder bomen. Deze tellingen zijn alleen verricht.

Tot medio mei was het weer (te) koud en nat, hetgeen invloed had op de aantallen vogels die zich roerden. Ze kwamen duidelijk later op gang. Vanaf medio mei is het weertype gewijzigd in warm en droog.

De tellingen zijn vnl gedaan vanaf de wandelroutes en de slootbermen. 1 x is de kreek afgelopen om de ganzennesten te tellen. In het noordervak is ten noorden van de kreek beperkt het gebied buiten de wandelroute in gelopen. Deze wijze leverde minder verstoring op maar leunt meer op telescoop waarnemingen. Mogelijk zijn een beperkt aantal territoria gemist.

George Tanis heeft eveneens een aantal tellingen ingevoerd in SOVON. Teldata: 8-15-26 april en 13-21 mei. Het ging hier om een aantal specifieke soorten. Deze tellingen zijn meegenomen in de clustering.

7 Territoria per soort 2023 versus 2017

Soort	2023	2017
Zwarte Zwaan	1	0
Grauwe Gans	28	38
Nijlgans	1	1
Bergeend	1	1
Krakeend	2	1
Wilde Eend	3	13
Slobeend	2	5
Kuifeend	1	5
Waterhoen		1
Meerkoet	3	9
Scholekster	4	4
Kievit	33	51
Watersnip	1	0
Tureluur	16	10
Kokmeeuw	2	0
Houtduif	2	3
Koekoek		1
Grote Bonte Specht		1
Veldleeuwerik	18	65
Oeverwaluw	10	0
Graspieper	12	38
Gele Kwikstaart	1	0
Winterkoning	4	5
Heggenmus		5
Roodborst	5	0
Nachtegaal	1	1
Blauwborst		1
Roodborsttapuit		1
Merel	3	3
Zanglijster	2	0
Cetti's Zanger	1	0
Rietzanger	17	6
Bosrietzanger		2
Kleine Karekiet	3	15
Spotvogel		1
Braamsluiper	1	0
Grasmus	2	4
Zwartkop	5	2
Tjiftjaf	4	4
Fitis	4	4
Staatmees		1
Pimpelmees		1
Koolmees	2	2
Zwarte Kraai	1	1
Groenling		1
Kneu		2
Goudvink		1
Rietgors	2	12
Territoria totaal	198	322
Soorten totaal	35	39

8 Verschenen en verdwenen

Soort	verschenen met ... territ.	verdwenen met ...territ.
Zwarte Zwaan	1	
Watersnip	1	
Kokmeeuw	2	
Oeverzwaluw	10	
Gele Kwikstaart	1	
Roodborst	5	
Zanglijster	2	
Cetti's Zanger	1	
Braamsluiper	1	
Waterhoen		1
Koekoek		1
Grote Bonte Specht		1
Heggenmus		5
Blauwborst		1
Roodborsttapuit		1
Bosrietzanger		2
Spotvogel		1
Staartmees		1
Pimpelmees		1
Groenling		1
Kneu		2
Goudvink		1
Rietgors		
Territoria totaal	24	19
Soorten totaal	9	13

9 Toename/afname met 5 territoria of meer 2023-2017

Soort	toename > 4 territoria	afname > 4 territoria
	toename met.....	afname met
Tureluur	6	
Oeverzwaluw	10	
Roodborst	5	
Rietzanger	11	
Grauwe Gans		10
Wilde Eend		10
Meerkoet		6
Kievit		18
Veldleeuwerik		47
Graspieper		26
Heggenmus		5
Kleine Karekiet		12

10 Soorten met 10 territoria of meer 2023-2017

Soort	> 10 territoria in 2023	2017
1 Kievit	33	51
2 Grauwe Gans	28	38
3 Veldleeuwerik	18	65
4 Rietzanger	17	6
5 Tureluur	16	10
6 Graspieper	12	38
7 Oeverzwaluw	10	0
Soort	>10 territoria in 2017	2023
1 Veldleeuwerik	65	18
2 Kievit	51	33
3 Grauwe Gans	38	28
4 Graspieper	38	12
5 Kleine Karekiet	15	3
6 Wilde Eend	13	3
7 Rietgors	12	2
8 Tureluur	10	16

11 Opmerkingen bij de waarnemingen

Nieuw is de zwarte zwaan met een uitgekomen nest van 4 jongen.

Nieuw tov 2017 is de kolonie oeverzwaluwen met 10 territoria (oeverrand kreek in zuider vak nabij Vrijheidsweg)

De rietzanger is met een toename van 6-17 territoria duidelijk aanwezig. Tegenvallend zijn de teruggang van de kleine karekiet (15-3) en van de rietgors (12-2). Blauwborst is slechts 1 exemplaar waargenomen. Baardmannetjes in het geheel niet. Van deze rietvogels hadden we meer verwacht, ook het aantal rietzangers viel ons tegen. In het rapport van 2017 wordt het beperken van het riet aanbevolen, dit voor de rust van de weidevogels. Dit heeft natuurlijk ook een consequentie voor de rietvogels. Kwestie van beleidskeuze.

De weidevogels Kievit, veldleeuwerik, graspieper zijn alle in aantal achteruitgegaan. Dit sluit aan bij de trend. Het kan zijn dat de telmethode (meer op afstand dan in het gebied) voor een te lage schatting heeft gezorgd, de verschillen zijn echter zo opvallend dat we dit daar niet geheel aan kunnen toeschrijven.

De tureluur deed het beter dan in 2017, verbetering van 10-16 territoria.

Van de grauwe gans zijn 28 nesten geteld (was 38), variërend van 7-14 eieren (gastouderschap?). De kreek werkt als een magneet voor de ganzen met de halfwassen jongen.

De wilde eend was minder aanwezig, afname van 13 naar 3 territoria. De scholekster bleef stabiel op 4, hetgeen gezien de kwaliteit en ligging van het gebied ons tegenviel.

12 Overige vogelwaarnemingen

Naast de vaststelling van de territoria en soorten zijn nog de volgende leuke waarnemingen gedaan:

- 4 kemphanen in april
- bokje in april en mei
- smelleken 2 x in mei
- overvliegende zwartkopmeeuwen mei en juni
- frequent jagende bruine kiekendieven in mei en juni
- buizerdnest 15 meter buiten noorder vak, achter bosrand

13 Waarnemingen zoogdieren

Bij iedere telling zijn in beide vakken reeën waargenomen. In het noorder vak veelal een roedel van 5, in het zuider vak een roedel van 6. Bij de eerste algemene verkenning in april werden er voor zonsopgang 17 geteld verdeeld over 3 groepen.

Hazen zijn waargenomen bij iedere telling, beide vakken telden we tot 6 stuks. Hoogste waarneming 12 op 1 morgen.

